

I. Reprodukálás

I.1 ÉNEKLÉS

A műjegyzék mint ajánlás alapján összeállított dalanyag ismerete kötelező.

Általános követelmény:

helyes hangzóformálás, pontos szövegejtés, intonációs biztonság, stílusnak megfelelő, kifejező előadás.

I.1.1 Népzene

A tételekben szereplő népdalok előadása szöveggel, emlékezetből.

Ezen belül: eltérő stílusú magyar népdalok, egy nemzetiségi vagy egy másik nép dala, mely eredeti nyelven is előadható. A népdalokat több versszak esetén legalább kettő versszakkal kell előadni.

I.1.2 Műzene

A dalok szöveges előadása műfordításban vagy eredeti nyelven történhet. A dalokat több versszak esetén legalább kettő versszakkal kell előadni.

Középkor Gregorián dallam éneklése latin szöveggel, emlékezetből. Trubadúr- vagy trouvère-dallam előadása szöveggel, emlékezetből.

Reneszánsz Históriai ének szöveges megszólaltatása emlékezetből. Ungaresca-dallam éneklése szolmizálva vagy abszolút névvel emlékezetből.

Barokk Virágének előadása szöveggel, emlékezetből. Koráldallam éneklése magyar vagy eredeti szöveggel, emlékezetből. Barokk hangszeres zeneműrészlet hangszeres bemutatása vagy éneklése emlékezetből, szolmizálva vagy abszolút névvel.

Bécsi klasszika J. Haydn, W. A. Mozart és L. van Beethoven egy-egy dalának éneklése emlékezetből, (tanári) hangszerkísérettel. J. Haydn, W. A. Mozart vagy L. van Beethoven egy hangszeres zeneművében található jellegzetes, periódus terjedelmű témájának emlékezetből történő hangszeres bemutatása vagy szolmizálva, esetleg abszolút névvel történő éneklése.

Romantika Egy romantikus dal éneklése emlékezetből, (tanári) zongorakísérettel. Műzenei részlet hangszeres bemutatása vagy emlékezetből történő éneklése szolmizálva vagy abszolút névvel.

Századforduló M. Ravel egy művének, vagy műrészletének éneklése szolmizálva vagy hangnévvel, emlékezetből.

XX. sz. és kortárs Kodály Zoltán és Bartók Béla egy-egy művéből részlet éneklése emlékezetből, szöveggel, szolmizálva vagy abszolút névvel. 20. századi vagy kortárs mű vagy műrészlet hangszeres bemutatása, vagy emlékezetből történő éneklése, szöveggel, szolmizálva vagy abszolút névvel.

I.1.3 Zeneelmélet

Hangsorok (-ton és chord hangsorok, dúr és moll, valamint modális skálák) éneklése szolmizálva. Hangközök, dúr és moll hármashangzat éneklése.

I.1.4 Lapról olvasás

Lapról olvasás: középnehéz, maximum 12 ütem terjedelmű, moduláció nélküli dallam éneklése szolmizálva vagy hangnévvel (2#-2b-ig).

I.2 MŰELEMZÉS

I.2.1 Népzene

Általános követelmény:

az énekelt anyaghoz kapcsolódó népzenei ismeretek: téma- és ünnepkör szerinti besorolás. A tanult népdalokhoz kapcsolódó népszokások, jeles napok ismerete.

Az énekelt régi és új stílusú magyar népdalok elemzése a következő szempontok alapján:

- dallamvonal,
- sorszerkezet,
- hangkészlet, hangsor megállapítása,
- szótagszám,
- előadásmód,
- besorolás az alapvető stílusrétegekbe.

I.2.2 Műzene

Általános követelmény:

az énekelt anyaghoz kötődő általános zenetörténeti ismeretek, történelmi ismeretek, a társművészetekkel való kapcsolatok (irodalom, képzőművészet, építészet) vázlatos kifejtése.

Középkor Az énekelt dallam elemzése, a stílus jellegzetes vonásainak bemutatása kottakép alapján (a ritmus, a dallam és a szöveg sajátosságai, egyéb kapcsolódások).

Reneszánsz Az énekelt dallam elemzése, a stílus jellegzetes vonásainak bemutatása kottakép alapján (a ritmus, a dallam és a szöveg sajátosságai, egyéb kapcsolódások).

Barokk Az énekelt vagy hangszeren bemutatott dallam elemzése, a stílus jellegzetes vonásainak bemutatása kottakép alapján (a ritmus, a dallam, szöveges mű esetén annak sajátosságai).

Bécsi klasszika Az énekelt vagy hangszeren bemutatott dallam elemzése, a stílus jellegzetes vonásainak bemutatása kottakép alapján (a ritmus, a dallam, szöveges mű esetén a szöveg és a zene kapcsolata, formai elemzés).

Romantika Egy énekelt, műzenei részlet vagy dal elemzése, a stílus jellegzetes vonásainak bemutatása kottakép alapján (a ritmus, a dallam, szöveges mű esetén a szöveg és a zene kapcsolata formai elemzés).

XX. sz. és kortárs Az énekelt mű elemzése kottakép alapján (szerkesztésmód, ritmikai, dallami, hangnemi, formai jellegzetességek, műfaji sajátosságok, szöveges mű esetén a szöveg és a zene kapcsolata).

II. Befogadás

II.1 Zenetörténet

A szakkifejezések között előforduló

- zenei műszavak,
- fogalmak,
- előadási jelek,
- hangszerek,
- egyéb fogalmak ismerete

Az érettségi követelményekben név szerint említett zeneszerzők munkásságának vázlatos ismerete.

II.1.1 Népzene

A magyar népdalok stílusrétegei, a régi és az új stílus jellemzőinek ismerete:

- dallamvonal,
- sorszerkezet,
- hangkészlet, hangsor megállapítása, szótagszám,
- előadásmód,
- besorolás az alapvető stílusrétegekbe.

A tanult népdalokhoz kapcsolódó népszokások, jeles napok ismerete. Általános követelmény az énekelt anyaghoz kapcsolódó népzenei ismeretek: téma- és ünnepkör szerinti besorolás.

A népzene gyűjtés és rendszerezés vázlatos áttekintése. A rendszerezés szempontjai.

II.1.2 Műzene

A zenetörténeti korszakok általános jellemzése, a társművészeti kapcsolódások bemutatása. A korszakok történelmi, társadalmi hátterének átfogó ismerete.

Középkor A gregorián ének általános jellemzése. A zenei írásbeliség kialakulása, a kottairás fejlődése (Arezzói Guido munkássága). A zsoltár, a himnusz, a mise fogalmának meghatározása. Az énekes világi zene általános jellemzése (trubadúr-, trouvère-dallamok).

Reneszánsz A vokális műfajok ismerete, a műfaji jellemzők meghatározása (mise, motetta, madrigál). A magyarországi reneszánsz zene általános bemutatása. A homofon és polifon szerkesztésmód, az imitáció kottakép alapján történő felismerése és értelmezése.

Barokk J. S. Bach, G. F. Händel munkásságának vázlatos ismertetése, főbb műveik felsorolása. A recitativo, a da capo-s ária ismerete. A passió, az oratórium, a kantáta, a barokk opera meghatározása. A korál barokk zenében betöltött szerepének ismertetése. A korál műfaja, a korál feldolgozás fogalma és előfordulása az oratorikus műfajokban. Barokk formák (rondó, variáció, passacaglia) és műfajok (concerto, concerto grosso, szonáta, szvit, prelúdium),

Érettségi témakörök ének-zene; középszint; 2020-as NAT alapján; 2025 tavasz;

sajátosságainak felsorolása. A fűga értelmezése. A barokk zenekar összetétele és jellemző hangszerei.

Bécsi klasszika J. Haydn, W. A. Mozart és L. van Beethoven munkásságának vázlatos ismertetése, főbb műveik felsorolása. A klasszikus periódus, a két-, illetve háromtagú formák meghatározása. Jellemző műfajok (szonáta, szimfónia, vonósnégyes, klasszikus versenymű, klasszikus opera, klasszikus dal) általános bemutatása. A klasszikus szimfonikus zenekar összetételének ismertetése.

Romantika A romantikus dal és jellegzetes vonásainak ismerete. A dalciklus fogalma. A hangszeres karakterdarabok ismerete. A programzene meghatározása. A szimfonikus költemény műfaji meghatározása. Liszt Ferenc munkásságának vázlatos ismertetése, főbb műveinek felsorolása. A nemzeti romantika jellemzése. Erkel Ferenc munkásságának vázlatos ismertetése, főbb műveinek felsorolása.

Századforduló A zenei impresszionizmus bemutatása (melodika, hangsorok, atonalitás, hangszerelés), zenei törekvések a századfordulón.

XX. sz. és kortárs Bartók Béla és Kodály Zoltán munkásságának bemutatása (életút, főbb művek). A 20. század főbb zenei irányzatainak megnevezése, lényegük ismerete (neoklasszicizmus, folklorizmus, expresszionizmus). Komponálási technika (dodekafónia) megnevezése, lényegének ismerete. Az amerikai zene fejlődésének, a dzsessznek és hatásának leíró jellegű, általános bemutatása.

II.2 Zenefelismerés

Műjegyzékben szereplő művek felismerése hanganyag lejátszására alkalmas eszközzel. Valamennyi, a műjegyzékben szereplő művet általában az alábbiak szerint kell azonosítani:

- korszak és évszázad,
- zeneszerző,
- mű címe, részlet (tétel) címe,
- műfaj,
- forma.

A zenefelismerés az ismert műrészleteken kívül tartalmazhat olyan ismeretlen zenei szemelvényeket is, ahol a vizsgázónak hangszert kell felismernie, megneveznie.

II.2.2 Népzene

Népi hangszerek: furulya, duda, citera, tekerő, cimbalom, tárogató, népi zenekar hangszereinek felismerése, megnevezése.

II.2.3 Műzene

A szimfonikus zenekarban előforduló hangszerek felismerése, megnevezése.

II.3 Zeneelmélet

A tanult anyagban leggyakrabban előforduló zenei műszavak, fogalmak, előadási jelek (lásd. szakkifejezések), hangszerek ismerete.

Dallamok olvasása és írása violinkulcsban (2#-2b).

A módosítójelek használata az ötvonalas rendszerben (kereszt, bé, feloldójel). Törzshangok és egyszeresen módosított hangok lejegyzése az ötvonalas rendszerben. Oktávig terjedő valamennyi kis, nagy, tiszta hangköz, alaphelyzetű hármashangzat (dúr, moll) ismerete és lejegyzése szolmizációs nevekkkel és az ötvonalas rendszerben (2#-2b-ig). A -ton, a -chord, és a hétfokú (modális, dúr, háromféle moll) hangsorok ismerete, felismerésük és lejegyzésük betűkotta segítségével.

A ritmusértékek, ritmusképletek, a 2/4, 4/4, 3/4, 3/8, 5/8, 6/8, 12/8-os metrum ismerete.

II.4 Dallamírás

Egy egyszerű, hangnemben maradó, periódus terjedelmű dallam átírása betűkottából a vonalrendszerbe violinkulcsban (2#-2b-ig), vagy fordítva, vonalrendszerből betűkottára.

III. Zenei alkotótevékenység

III.1 Dallamalkotás

Dallamalkotás betűkottával, vagy vonalrendszerben violinkulcs szerint 2# - 2b előjegyzési körben. Népdalok sorainak kiegészítése megadott sorszerkezet alapján. Variációs elv alkalmazása adott népdalsorra pl. AA_vBA, ABB_vA; Perióduselv alkalmazása, adott előtagra utótag alkotása.

Szekvencia szerkesztése. A szimmetria, aszimmetria, párhuzam, tükrözés, rákmenet, azonosság, hasonlóság, különbözőség, ismétlődés, visszatérés elvének alkalmazása. Ritmikai és dallami augmentálás - diminuálás.

MŰJEGYZÉK: népdalok

Azt gondoltam, eső esik
A csitári hegyek alatt
A jó lovas katonának
Akkor szép az erdő
Annyi nékem az irigyem
Bújdosik az árva madár
De sok eső, de sok sár
Eddig vendég
Ez a pohár bujdosik
Én az éjjel nem aludtam
Én is voltam, mikor voltam
Érik a szőlő
Hej, igazítsad
Hej, révész, révész
Hej, rozmaring, rozmaring
Irigyeim sokan vannak

Körösfői kertek alatt
Mégkötöm lovamat (Bartók gyűjtése szerint)
Nem úgy van most, mint volt régen
Nézd meg lányom
Paradicsom mezejibe
Sok Zsuzsánna napokat
Sok számos esztendőket (a Sok Zsuzsanna napokat változata)
Szent János áldása
Szerelem, szerelem
Szeress egyet, s legyen szép
Szivárvány havasán
Szól a kakas már
Üdvözlégy kegyes, Szent László király
Vigan, vigan
Víg volt nekem az esztendő

MŰJEGYZÉK: műdalok

Szeikilosz sírverse (Devecseri Gábor versével)
Splendor paternae gloriae
Moniot d'Arras: Nyári ének
Tinódi Lantos Sebestyén: Summáját írom
Bocsásd meg Úristen (Balassi Bálint)
Egy Ungaresca dallam megszólaltatása
J. S. Bach: Már nyugosznak a völgyek - koráldallam
A. Vivaldi: A négy évszak. Tavasz – (RV 269) - I. tétel témája
J. Haydn: Szerenád
J. Haydn: G-dúr, („Üstdob”) szimfónia (No. 94) - II. tétel témája
Ej, haj, gyöngyvirág
W. A. Mozart: Egy kis éji zene I. tétel főtéma főtéma-szakasz (18 ütem)
W. A. Mozart: Jöjj drága május
L. van Beethoven: A tarisznyás fiú dala (Mormotás fiú dala).
L. van Beethoven: IX. d-moll szimfónia (Op. 125.) - IV. tétel – Örömóda
F. Schubert: A hársfa
Liszt Ferenc: Szerelmi álmok témája
Erkel Ferenc: Hunyadi László – Meghalt a cselszövő
M. Ravel: Bolero – a téma első része (17 ütem)
Kodály Zoltán: Psalmus Hungaricus – Zsoltárdallam
Bartók Béla: Magyar képek I. tétel – Este a székelyeknél (két téma)
Kurai József: Estéli nótázás (Ha folyóvíz volnék)
Old Black Joe - spirituale

A ZENEFELISMERÉS HANGZÓANYAGA

Népi hangszerek felismerése, megnevezése: furulya, duda, citera, tekerő, cimbalom, tárogató, népi zenekar.

A szimfonikus zenekarban előforduló hangszerek felismerése, megnevezése.

Missa de Angelis- Kyrie
G.P. da Palestrina: Sicut cervus
Orlando di Lasso: Zsoldos szerenád
G.F. Handel: Messiás (Halleluja-kórus)
J. S. Bach: h-moll szvit - Menüett
J. S. Bach: Máté-passió 54. 55.
J. Haydn: Évszakok- Szüreti kórus
J. Haydn: IV. tétel G-dúr „Üstdob” szimfónia II. tétel
Eszterházy Pál: Harmonia caelestis – Veni creator spiritus
W.A. Mozart: Don Giovanni -részlet
L. van Beethoven: IX. szimfónia IV. tétel
F. Chopin: c-moll „Forradalmi” etűd (Op. 10. No. 12)
F. Schubert-J., W. Goethe: Margit a rokkánál
Liszt Ferenc: Szerelmi álmok
Erkel Ferenc: Bánk bán – Hazám, Hazám
G. Verdi: Don Carlos – szabadság kettős
R. Wagner: Nürnbergi mesterdalnokok I. jelenet
G. Bizet: Carmen – Habanera

Érettségi témakörök ének-zene; középszint; 2020-as NAT alapján; 2025 tavasz;

A Dvořak: IX. Új világ szimfónia IV. tétel
C. Debussy: A tenger I. vázlat
M. Ravel: Bolero
Bartók Béla: Concerto –II. tétel
Bartók Béla: Cantata Profana
Kodály Zoltán: Psalmus Hungaricus
Kodály Zoltán: Galántai táncok
Kodály Zoltán: Ének Szent István királyhoz
Kodály Zoltán-Weöres Sándor: Öregek
G. Gershwin: Egy amerikai Párizsban
C. Orff: Carmina Burana – O, Fortuna, Semper crescis
Ligeti György: Hungarian rock
Szokolai Sándor: Ima rontás ellen

Szakkifejezések

a cappella	férfikar	lento	ráktükör
a tempo	folklorizmus	líd	recitativo
adagio	forte	Lied	refrén
alaphang	fríg	lokriszi	rondó
allegro	fúga	madrigál	rubato
alt	giusto	marcato	sequentia
ambitus	gregorián	mazurka	spirituálé
andante	gyermekkar	melizmatikus	staccato
ária	hangköz	menüett	számozott basszus
atonalitás	hangnem	metrum	szcenikus kantáta
augmentálás	hangnevek	mezzoforte	szekvencia
ballada	hangsor	mezzopiano	szextett
bariton	hangszercsoportok	mezzoszoprán	szillabikus
basso continuo	hangszeres	mise	szimfónia
basszus	karakterdarab	mixolíd	szimfonikus
bicinium	hangzat	moderato	költemény
coda	hármashangzat	moll	szonáta
concerto	hexachord	motetta	szoprán
concerto grosso	homofon	neoklasszicizmus	szvit
crescendo	imitáció	neuma	tenor
da capo	impresszionizmus	nőikar	tercett
dalciklus	improvizáció	nyitány	tonalitás
dalforma	induló	opera	trió
daljáték	instrumentális	opus	trubadúr
decrescendo	intermezzo	oratórium	trouvère
diminuálás	ion	osztinató	tutti
dinamika	kadencia (népzene)	parlando	tükörfordítás
dodekafónia	kamarazene	partitúra	ungaresca
dór	kánon	passacaglia	unisono
duett	kantáta	passió	variáció
duó	korál	pentachord	vegyeskar
dúr	Köchel-jegyzék	pentatónia	verbunkos
dzsessz	kromatika	periódus	versenymű
egyneműkar	kvartett	piano	vezetőhang
előjegyzés	kvintett	polifon	vivace
eol	largo	preludium	vokális
expresszionizmus	legato	rákfordítás	vonósnégyes

Érettségi témakörök ének-zene; középszint; 2020-as NAT alapján; 2025 tavasz;